DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

ONTE MEDICATO FREYENWALDENSI,

Quam,

AUSPICE DEO PROPITIO,

Et Conſenſu atque Auctoritate Gratioſæ Facultatis Medicæ,

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

PRÆSIDE

N. D. MICHAELE ALBERTI

R. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CO
LIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ACAD.
NAT. CUR. COLLEGA, SOCIET. REG. BORUSS. SCIENT. SODALI, ETC.

DN. DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

mino Patrono, Præceptore ac Promotore ſuo omni honoris cultu proſequend

PRO LICENTIA

MMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVIL
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQVE CONSVETIS,

ANNO MDCCXXIX. D. NOVEMB.

Publicæ ac placidæ eruditorum ventilationi ſubjiciet

AUCTOR RESPONDENS

SAMUEL SCHAARSCHMIDIUS,

TERICENSIS ASTRACANUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

VIRIS

ILLUSTRI, EXCELLENTISSIMO, CONSULTISS
EXPERIENTISSIMO, DOCTISSIMO

DOMINO

D. MICHAELI ALBER

REG. MAJ. BORUSS. AULICO ET CO
MAGDEBURG. CONSILIARIO, MEDICINÆ ET PHILOS
NATUR. PROFESSORI PUBL. ORD. ACAD. NAT.
RIOS. COLLEGÆ, ET SOCIET. REG. BO-
RUSS. SCIENT. SODALI, ETC.

DECANO FACULTATIS MEDIC
SPECTATISSIMO,

PRÆSIDI SUÆ DISS. GRAVISSIMO,

MOECENATI, PRÆCEPTORI
PROMOTORI SUO OBSEQVIOSA ME
TE AD URNAS COLENDO,

NEC NON

EXCELLENTISSMO, EXPERIENTISSIMO, DOCTISS

DOMINO

D. JOHANNI JUNCKE

MEDICINÆ PROFESSORI PUBL. ORD
PRACTICO HUJUS CIVITATIS AMPLISSIMO,

PATRONO AC PRÆCEPTORI
NUNQVAM NON VENERANDO,

UT ET

SUMME REVERENDO,

AMPLISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

. JOH. ANASTASIO FREYLINGHAUSEN,

MPLI ULRICIANI PASTORI, GYMNASIIQVE SCHOLARCHÆ DIGNISSIMO,

RONO AC FAUTORI SUO

INI HONORIS AC REVERENTIÆ CULTU PROSEQVENDO,

NEC NON

SUMME REVERENDO,

AMPLISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

.JOHANNI ULRICO SCHWENZELIO,

TORI TEMPLI MAURITIANI, GYMNASIIQVE SCHOLARCHÆ DIGNISSIMO,

TRONO AC FAUTORI SUO

PARENTIS LOCO VENERANDO,

HANCCE DISSERTATIONEM

IN

ISSIMAM TANTORUM BENEFICIORUM MEMORIAM

CUM VOTO

OMNIGENÆ PROSPERITATIS

GRATIÆQVE DIVINÆ

DICAT, DAT, DEDICAT

AUCTOR RESPONDENS.

Q. D. B. V.

NOn enumeranda fere ſunt remedia, quibus ſchola medica jam a primis Medicinæ incunabulis morbos oppugnare anniſa fuit. Multa tamen ita ſunt comparata, ut ab una parte Medicorum ſummis laudibus ad cœlum penitus evecta, ab altera vero ceu inutilia fuerint declarata. Inter alias hujus rei cauſas minus attenta ad operationem medicamentorum obſervatio eſt referenda, ubi effectus, qui ſæpenumero ex alia cauſa fuiſſet deducendus, medicamento alicui fuit adſcriptus, cui plane non convenit. Alia ratio magis ponderoſa præjudicium eſt, quod de hoc vel illo medicamine adeo firmas in quorundam Medicorum, imprimis chemicorum animis egit radices, ut damna, quæ tale remedium intulit non obſervantes, id, quod accidentaliter bene ceſſit, omne ſoli huic medicamini adſcripſiſſent. Hinc quan-

tis non laudibus celebravit arcana ſua Paracelſus; quibus aliis longævitatem procuraturus, ſuam ipſius vitam non ultra XLVII. protraxit annos; uti *clariſſ. Bœrhaven in inſtit. chemic.* teſtatur. *Tom. I. p. 33.* Quantis encomiis non extulit arcana ſua ſtrenuus Paracelſi ſectator *Helmontius;* cum tamen nec ipſe documenta tantis arcanis digna producere potuerit, nec poſteri tam ſummis arcanis prævalentes ſanationes præſtare valuerint; teſtante eodem *Bœrhavio* loco ante citato *pag. 42. ſeqq.* Contingit vero quam ſæpiſſime, ut illud medicamen, quod hic tam egregie celebravit, ab alio pariter vel ex minus accurata ad operationem ipſius attentione, vel ex præjudicio, vel aliis magis veris cauſis, diris quaſi devoveatur. Hinc quantis non detectionibus miraculoſis arcanis rigida Paracelſi ſcripta rejecit *Guido Palatinus epiſt. Tom. I. epiſt. IX.* adeo ut ſequentia edixerit verba: Avez vous oui dire, que le Paracelſe ſ' imprime à Geneve en 4 volumes in Folio. Quelle honte, qu' un ſi mechant livre trouve des preſſes, & des ouvriers, qui ne ſe peuvent trouver pour quelque choſe de fort bien. J' aimerois mieux, qu' on eut imprimé l' Alcoran, qui n' eſt pas ſi dangereux, & qui au moins ne tromperoit pas tant le monde &c. Idem judicium de Paracelſo fert Gesnerus epiſt. I. ubi ait: Theophraſtum indignum judicio, cujus inter bonos viros fiat mentio &c. item: Certe impius homo & magus fuit, & cum dæmonibus communicavit. Hæcce Medicorum diſſenſio fundamentum fuit & ratio, cur Medicina pro incertiſſima ſemper fuerit habita.

habita. Nullum certe eſt remedium; cujus non dentur laudes & opprobria; Nos Præfaminis loco de aquis & fontibus medicatis exemplum ſumemus. Quis enim neſcit, quanti hocce remediorum genus a quibusdam æſtimetur, adeo ut nullus fere ſit morbus, quem non per fontes ſuos ſuperatum iri affirmarent? Contra vero, cui non innoteſcunt Medici, qui nihili faciunt hæcce medicamina? Sed ut in omnibus, ita & de hiſce ſubjectis valet ſententia: Medio tutiſſimus ibis. Licet enim non conveniat, tantis laudibus ac encomiis deprædicare fontes ſalutares, ut tanquam univerſale fere exclamentur medicamen: confirmat tamen abundanter experientia medica, medicatos fontes in curandis æque ac avertendis morbis non minimum mereri locum. Non eſt noſtri inſtituti, ut cauſas & deprædicationis & contemtionis fontium indagemus: interim præter adductas ſuperius rationes paucis tantum perluſtrabimus, quæ cauſa ad tantum eorum contemtum non ſolum apud Medicos, ſed potius profanum vulgus contribuerit. Accedunt nimirum ſæpenumero ad fontes tales ægri, quorum morbi eo jam pervenerunt, ut nemo nec Medicorum nec Chirurgorum auxiliatrices manus illis ferre potuerit: hi ultimum tandem ſolatium quærunt in fontibus, ad eosque ceu ad ſacram confugiunt anchoram, auxilium inde expectantes. Prudentes ac conſcientioſi Medici, fontanalia curantes, ejusmodi Patientibus mox errorem oſtendunt, ac fontium in morbis eorum curandis impotentiam proponunt. Ob-

cœca-

cœcati præjudiciis ac opinionibus ægri his minime fidem habentes; proprio auſu rem adgrediuntur, aquas bibunt, balnea adhibent. Interim tandem ſentiunt, ſe nihil levatos eſſe fontibus; hinc revertuntur domum magis interdum ægroti, ac ſi fuerunt, cum fontem accederent. Tunc omnis culpa fontium eſt; hi aliis disſuadentur, devoventur, ac pro maxime inutili inertique deprædicantur medicamine. Sic tophi aut exoſtoſes oſſium (quarum inveſtigationem phyſiologicam ac practicam erudite exhibuit *Celeb. Scheuchzerus in Act. Uratislav. Tent. XXIII. menſ. Mart. pag. 318.*) talis ſunt morbus, qui nullis fontibus nec balneis ſuperari poteſt; id affirmante *Excellentiſſimo Goblio in Act. Med. Berolin. Decad. II. Vol. VI. pag. 35. num. 9.* Hinc eos non inutilem impendiſſe operam puto, qui fontes examinatos rite ita erudito deſcripſerunt orbi, ut ſciant, quales posſideant tales fontes virtutes. Hinc pro Themate Inauguralis diſſertationis illud ſumendum putavi, ut de *Fonte Medicato Freyenwaldenſi* agerem. In hac tractatione ſequenti utar ordine, ut materiam tribus includens capitibus, primo de *Ortu*, *Situ*, *ac modo adhibendi hunc Fontem*; ſecundo de *principiis ejus conſtitutivis*; & tertio de *viribus illius in curandis morbis pro viribus* agam. Annuat cœptis noſtris fons ac origo omnis ſalutis ac auxilii, ac largiatur clementiſſime vires, ut noſtræ bene cedant primitiæ.

CAPUT

Caput I.

De
Ortu, Situ ac Modo adhibendi Fontem Freyenwaldenſem.

§. I.

FOns medicatus Freyenwaldenſis diſtat bis millenos & quincentos paſſus a civitate Freyenwalda. Sita eſt hæc urbs ad Viadrum in Meſomarchia: cujus vicinia tanta gaudet amœnitate, ut nihil fere deſit ſenſibus, quo non gaudere poſſint. Ipſe Viadrus amœnum cupientibus præbet delectamentum; in quo ſi Muſica inſtituitur, triplici echo reſonat egregie. Præterea omnis adjacens regio Sylvis ac montibus conſita gratum viatori præbet diverſorium. Sed quid juvat haſce recenſere delicias? ſatius erit, ſi utilia, quæ circa hanc urbem inveniuntur, brevibus attingam. Omne ſolum urbem hanc ambiens minerale eſt ac martiale; quin & ipſe fundus totius Viadri Martialia habet ſtrata. Hinc haud ita diu excultæ fuerunt hic martiales fodinæ; in quibus cum ferrum minus durabile præparatum fuerit, operæ pretium haud fore exiſtimarunt, hoſce labores continuandi; quare aliud opificium magis proficuum inceperunt. Terra ſcilicet quædam in montibus effoditur; quæ per aliquot menſes ſub diu tempeſtati expoſita, albicantem exſudat materiam, ex qua varia præparatione alumen perficitur præſtantiſſimum. Non minus exſtant in his regionibus antiquitatis documenta; curioſitatem hiſtoricorum

æque ac medicorum explentia. Haud procul enim ab opificio hoc aluminario altus exſurgit mons, in cujus cacumine videntur rudera antiquæ arcis Nobilium de Uchtenhagen, olim excurſiones ſuas in his locis facientium. Porro inveniuntur adhuc teſtimonia, quæ olim hic fuiſſe fodinas minerales abundanter aſſerunt; inter quæ antiquiſſimum ac curioſiſſimum eſt id, quod vocant das ſchwartze Loch. Nihil aliud eſt, quam magnus hiatus, ſub terra longo ſpatio ſe protrahens; ex quo terra petitur ſic dicta nigra; quæ accenſa ſub continua urit favilla, bituminoſo-ſuccineum ſpargens odorem; donec remaneat rubicundus cinis. Præparatur alias ex hac terra oleum quoddam in officina Freyenwaldenſi uſuale, egregie diſcutiens ac roborans, externo vero uſui ſolummodo aptum. Conf. de hac terra *M. N. C. dec. 3. anno VI. obſ. 239.* In hoc igitur toto minerali ſolo, in centro quaſi ſitus eſt fons noſter ſalutaris, ad cujus hiſtoriam progredior.

§. II.

Originem hujus fontis quod attinet; notum eſt, illum anno poſt Chriſtum natum 1683. demum innotuiſſe. Poſtquam ſcilicet quidam febribus correpti intermittentibus, præcipue viatores (qui ad ſitim explendam de hac aqua potarunt) nullum potum præ vomitu retinere potuerunt: obſervarunt, quod quando de hac biberunt aqua, ſtatim non ſolum eam retinuerint; ſed etiam ſucceſſive a febre ſua fuerint liberati. Hæc prima fuit occaſio, quæ fontem hunc in hominum evexit notitiam. Hoc cognoſcens Apothecarius loci, penitius in hunc fontem inquiſivit; chymice illum tractavit, ac ex reſiduo flavo Croco concludit, hanc aquam eſſe mineralem. Increbuit fama ad vicina lo-

ca usque ad Berolinum; hinc anno 1684. egregius ille chymicus Johannes Cunkelius ipſe ad locum hunc profectus, chymico hanc aquam ſubjecit examini, ac invenit, eam omnino eſſe mineralem. Tandem rumor tunc temporis ad ipſas Sereniſſimi Electoris Friderici Wilhelmi, beatiſſimæ memoriæ pervenit aures. Hic ſubditorum ſuorum Clementiſſimus pater poſt acquiſita magis magisque de hoc fonte teſtimonia, limpidam hanc aquam a terra & ſordibus circumjacentibus ſeparari, ac cancellis includi mandavit; non minus domicilia circa hunc fontem ædificanda curavit; Medicum ſtatim ordinavit, cuſtodem præfecit, ac divinum cultum ſingula ſeptimana bis habendum voluit. Sic fama hujus fontis mox increbuit; quam inſigniter adauxit ipſius Clementiſſimi Electoris præſentia ad hunc fontem, quem ipſe uſurpavit. Non minus hanc famam illuſtriorem reddidit præſentia Sereniſſimi Principis Philippi Wilhelmi, Marchionis Brandenburgici; qui anno 1684. ad difficiliorem auditum fontem hunc per 4. ſeptimanas ſummo adhibuit levamine ac delectamento. Continuata eſt Regia erga hunc fontem clementia a Potentiſſimo Boruſſiæ Rege Friderico primo; qui non ſolum ipſe ſæpius hanc aquam adhibuit; ſed quoque ob amœniſſimam loci ſituationem arcem prope fontem ſibi exſtruendam curavit pretioſam. Continuatur adhuc Clementia erga hunc fontem a Potentiſſimo Rege noſtro Friderico Wilhelmo; & ſic famam ſibi acquiſivit fons hic ſalutaris.

§. III.

Anno 1705. fons hic alia ratione receptaculis ſuis fuit incluſus, adeo ut aqua in iis ſemper 3½ pedum altitudine ſubſtiterit, priusquam per Canalem effluxum ſuum habuerit.

erit. De hac vero exaltata aqua obſervatum fuit ab Excellentiſſimo Dn. Gohlio, Patrono meo æternum colendo; vires, quas alias hæc aqua exſeruit, jam jam non tantas amplius exiſtere. Putavit ſtatim Vir Doctiſſimus, aquam hanc ideo vires ſuas aliqua tenus amiſiſſe, quoniam particulæ illius volatiles ſub ſolis æſtu avolarent, & ſic aquam redderent inertem. Hinc tecto operiendum hunc fontem curavit, ut particulæ ejus volatiles non ita abunde avolare queant. Nihilominus tamen tantas vires non exſeruit, quantas alias oſtendit: hinc anno 1711. non procul ab hoc fonte aliam invenit ſcaturiginem, cujus aquæ easdem cum priori virtutes habere compertæ ſunt. Hanc commode muniri curavit, & expertus eſt, eandem majores vires exſerere quam priorem. Quare diſtinctionis gratia hic fons die neue Quelle dicitur, & non opertus manet; alter vero die alte Quelle.

§. IV.

Multis modis adhibetur hic fons ſalutaris; 1) Aqua ejus interno uſu apta bibitur; deinde 2) aqua calefacta in balneo uſurpatur; 3) aquæ vapor per peculiaria inſtrumenta morboſis corporis partibus admittitur, v. g. in aures. 4) aqua frigida per peculiare inſtrumentum, das Tropff-Bad dictum, delirorum capiti inſtillatur, aut paralyticis ad locum affectum diſtillat. 5) Sedimentum, quod aqua per Canales ſuos demittit flavum, externe adplicatur, præcipue in oculorum affectibus. Singulos modos ſpecialius percurremus.

§. V.

Primus ſcilicet modus, quo aqua hæc ſalutaris corpori humano opitulatur, eſt internus ejusdem uſus. Optimum

mum tempus, quo in genere uti omnes fontes, ita & noſter adhibetur ſunt menſes æſtivi Junius, Julius ac Auguſtus. Etenim hoc tempore calidior ac amœnior tempeſtas motum corporis, aliaque delectamenta fontem viſitantibus ægris perquam neceſſaria egregie ſubminiſtrat; qualia aſpera hyems, aut pluvioſus autumnus haud permittunt. Maxime idoneum vero, quo per diem bibatur hæc aqua tempus, eſt matutinum; quo aqua pota per motum corporis ante prandium adhuc e corpore eliminari queat. Adhibetur autem ſequenti ordine, ut bene antea præparato corpore, primo die 4 aut 5 bibantur vitra hujus aquæ; adeo ut inter uniuscujusque aſſumtionem obambulet paululum æger, adeoque diureſis ac diaphoreſis inter bibendum procedat libere. Poſtero die vitrum plus bibitur; & ſic ſingulo die unum plus aſſumendo ad Menſuram aquæ unam aut alteram aſcenditur; quantum ſcilicet cujusvis conſtitutio perferre poteſt. Si ad ſummum vitrorum numerum fuerit perventum; retrogrado actu ſingulo die unum vitrum minus bibitur, donec ad illum iterum perventum ſit numerum, quo inceptum eſt. Abſoluta quotidie aquæ portione, motus corporis eſt inſtituendus, quo pota aqua e corpore iterum eliminetur. Operatur vero aqua hæc interne ſumta pro diverſa hominum conſtitutione; ſic quibusdam alvum movet, nigro colore excrementa tingendo; in aliis per diaphoreſin, in aliis autem magis per diureſin vim ſuam exſerit. Occurrit hic phyſiologica obſervatio, quod aqua hujus fontes calidioribus diebus adhibita operetur magis per diaphoreſin; frigidiori autem tempore magis per diureſin; cujus phœnomeni ratio ex phyſiologia petenda eſt. Contingit vero ſæpenumero, ut

ſubſiſtat aqua pota, ac incommoda creet flatulenta & Cardialgica; quo caſu ſuccurrendum eſt exhibitione laxantis alicujus; quo nomine optimum eſt Sal Anglicanum. Sed quidam homines aquam hanc perferre plane nequeunt, quin ſubſiſtat; quales vero ab interno ejus uſu detinendi & ad balnea ſolummodo perſuadendi ſunt. Hic aquæ potus magnum ciborum excitat ad petitum: hinc quo melius concoqui poſſint cibi copioſius aſſumti; convenit ſub prandio vino uti aut Eſſentia quadam ſtomachica. Finita cura corpus iterum laxandum eſt, ne ſordes quædam reſtitent. Diætam quod attinet, quæ ſub hujus aquæ uſu obſervanda eſt; illa pro diverſis ægrorum accedentium morbis diverſa a medico quoque ordinanda venit; interim in genere notandum, omnia cruda, craſſa ac concoctu difficilia eſſe evitanda; quoniam iis intermittens febris facile poteſt induci; cujus cauſa deinde ipſis aquis immerito adſcribitur. Interea unum ſubjectum præ altero magis perferre poteſt cibos.

§. VI.

Progrediamur ad alterum modum hunc fontem adhibendi, nempe in forma Balneorum. Ad præparanda balnea aqua hæc natura frigida in ferreis ahenis ſemper redditur calida, aut in quibusdam caſibus v. g. in deliriofis tepidiſſima. Quamvis enim illud phœnomenon, quod aqua hæc in diſſita loca transportata, licet in optime obduratis lagænis, virtutes ſuas ob volatilis ſubtiliſſimi principii avolationem potiſſimum amittat, occaſionem præbere poſſit objiciendi; quod ſi hæc aqua in loco frigido paululum ſubſiſtens, vires ſuas amitteret, eo magis ſub calefactione vires ſuas illam eſſe amiſſuram: at-

tamen

tamen ineſſe adhuc tali aquæ aliquid fixi mineralis, quod illam a communi diſtinguit aqua, oſtendunt non ſolum linteamina ſuper balnea hærentia, flavo colore tincta; ſed potius egregius, quem hæc balnea præſtant, effectus. Duplici vero ratione adhibentur hæc balnea: aut enim ægri in ipſam aquam tepidam redditam corpus ſuum imponunt, quod vocatur ein naſſes Bad: aut in tali fervida aqua ſuper ſellam inſident, & corpori ſuo non niſi vaporem aquæ admittunt, quod vocant ein Schwißbad. Ad utrumque balneum ſumitur ordinarium labrum, huic imponitur aqua, cui in balneo humido inſident ægri; in vaporoſo in ſella ſuper aquam ſedentes vaporem tantum admittunt nudo corpori. Huic labro ſuperſtructi ſunt lignei arcus, quibus impoſitum lintamen totum obtegit labrum ſimulque patientem illi inſidentem: ea tamen eſt diſcrepantia, ut in humido ſedeant capite ſimul intra linteum remanente (licet quidam caput ſuum extra linteum quoque exporrigant) in vaporoſo autem caput ſemper extra linteum habeant, ac vaporem nudo admittant corpori. Horum balneorum uſus poſt concoctionem abſolutam demum commendatur: ne natura in concoctione ſua turbetur. Egregie promovent hæc balnea ſudorem, magis tamen vaporoſa quam humida: hinc poſt balneum ægri plerumque in lectum ſeſe convertunt, ut ſudorem legitime adminiſtrare valeant: quibus vero lecti non datur copia, ante caminum veſtes induunt, ac ſudorem finiunt. Notanda eſt in balneorum adplicatione cautela, ne in exacerbatione paroxyſmi adhibeantur; ſed quando ejus remiſſio fuit ſubſequuta. Quod attinet frigida balnea, inſtituti noſtri ratio non exigit, ut ea examinemus, in quan-

tum

tum conducant; præcipue cum in noſtro fonte non adhibeantur.

§. VII.

Accedimus potius ad tertium his aquis utendi modum, qui conſiſtit in vapore earum aut toti corpori aut ſingulis ejus partibus admittendo. Pertinet huc balneum ſiccum præcedente theſi nominatum; ſed & alii adhuc ſunt modi: præcipue tamen adhibetur vapor aquarum vel ad oculorum affectus vel ad aurium morbos. In illis aqua frigida vaſi alicui infunditur, & ſtatim lapis quidam laterarius concalefactus ei immittitur; tunc caput linteamine obducitur cum vaſe illo, & ſic vapor ad oculos exſurgit: hic ſe gerit egregie in diſcutiendis humorum ad oculos affluxibus. Ad aurium vero affectus peculiaris fabricata eſt machina (ad modum infundibuli,) per quam aquæ vapor ex olla, cui pariter immiſſi erant lateres, in aurem immittitur. Sæpius hic modus ſurditatem aliosque aurium affectus ſuſtulit; præcipue quando ab obſtructione meatus auditorii aliarumque auris partium per induratum cerumen, aut alium humorem ortum duxerunt: ubi non ſolum emolliendo hanc materiam, ſed & diſcutiendo affluxum efficaciam ſuam adminiſtrat.

§. VIII.

Quartus modus conſiſtit in illo balnei geuere, quod vocant das Tropfbad. Paratur machina cuprea inſtar globi cum epiſtomio: hæc machina fulcro ligneo ita accommodatur, ut ex ejus epiſtomio frigida aqua guttatim in Caput ægri, balneo humido inſidentis deſtillare queat. Adhibetur hæc methodus in delirioſis: quanquam etiam in paralyticis ad partes affectas aqua hæc emittatur. Operatio

ratio hujus balnei meo quidem arbitrio conſiſtit in alteratione & excitatione ſenſus vitalis, quam aqua hæc frigide inſtillata efficit. Et notus ſane mihi eſt Caſus, ubi ſtudioſus quidam peculiari delirii ſpecie correptus, poſt ſæpius repetitum hujus ſtillatitii balnei uſum egregium mali ſui levamen fuit expertus.

§. IX.

Ultimus & quintus tandem fontem hunc adhibendi modus conſiſtit in adplicatione externa ſedimenti lutei, quod aqua hæc deponit. Lutum ejusmodi minerale jam a longis temporibus ceu externum topicum a multis Celeberrimis Medicis fuit celebratum, & ſi quoque experientiam conſulamus, non de nihilo illorum eſt aſſertio. In noſtro fonte adplicatur tantummodo hocce lutum veſperi inter duo linteamina ad cervicem, præcipue ad reſolvendam & derivandam congeſtionem oculorum, inſigni multorum levamine. Sed ſatis de Capite primo dictum eſt; accedamus ad alterum, & in eo agemus.

Cap. II.

De

Principiis Fontis Freyenwaldenſis conſtitutivis.

§. I.

Fontis noſtri medicati aquas non eſſe vulgares, ſed ad mineralium naturam accedere & ſenſus monſtrant, & experimenta chymica indicant. Inter ea momenta,

quæ ad ſenſus probant, fontem noſtrum eſſe mineralem, ſequentia notabimus:

1) *Aqua hæc ſaporem ſubadſtringentem atramento ſimilem linguæ ſuppeditat.*

2) *Quando fontes hujus aquæ per aliquod temporis ſpatium fuerunt obtectæ; ac exſurgens deinde vapor naribus excipitur, ſulphureo-putridus odor illas ferit.*

3) *Pari ratione lapides ſilicei ex aqua hac protracti, manibus paullulum triti, ſulphureum ſpargunt odorem.*

4) *Non minus quidam, qui jejuno præcipue ventriculo hanc bibunt aquam, illa quaſi inebriantur ac temulenti redduntur.*

5) *Deponit hæc aqua in canalibus, quos tranſit, ſedimentum luteum, Croco Martis ſimillimnm.*

6) *Vaſa illa, in quibus hæc aqua fuerat contenta, flavo tinguntur colore.*

7) *Si vitro alicui infunditur, bullulas perlarum ſimiles efformat.*

8) *Si per noctem hæc aqua tranquilla ſtetit, turbida redditur.*

9) *Si intacta per aliquod temporis ſpatium ſubſiſtit; in ſuperficie ſua cuticulam caudam pavonis repræſentantem exhibet.*

10) *Piſces in hac aqua ſtatim moriuntur.*

11) *Lintea ac induſia in balneo adeo flavo adficiuntur colore, qui vix elui poteſt.*

12) *Aquæ nec in frigidiſſimo hyeme gelu obducuntur, ſed ſemper manent limpidæ.*

13) *Solum totius regionis, uti ex ipſius Viadri totum exiſtit minerale.*

14) Pon-

14) *Pondere ſuo aqua hæc communem aquam longe ſuperat.*

15) *Effectus illos, quos aqua hæc ad ipſum fontem adhita exhibet, in alium locum translata non exſerit.*

§. II.

Chymica experimenta, quæ corroborant, aquam hanc eſſe mineralem, ſunt ſequentia:

1) *Jam* Celeberrimus Hoffmannus Med.Conſult.part.I.dec. IV.caſ.V.p.138. *indicavit ex duabus aquæ hujus menſuris per evaporationem remanere drachmam unam materiæ flaveſcentis terræ, cum ſpiritu vitrioli acriter pugnantis.*

2) *Si cum lacte commiſceatur aut frigide aut calide, nullam ſubit coagulationem.*

3) *Si affunditur Extractum Theè, ſanguineum nanciſcitur colorem.*

4) *Si pulvis Gallarum ad ipſum fontem aquis hiſce inſpergitur, violaceum inducunt colorem: quod non contingit cum aqua ad alia loca transportata.*

5) *Spiritus Salis, Nitri, quin & Oleum Vitrioli nullam in hanc aquam exſerunt actionem.*

6) *Lutum quod deponit, cum acidis efferveſcit.*

7) *Lutum hoc vehementiſſimo igne tractatum, particulas exhibet martiales, magnetis attractioni obtemperantes.*

8) *Si ſubjecta, acidas in primis viis impuritates habentia, his aquis utuntur; ſentiunt ructus, vomitus, diarrhœas &c.*

§. III.

Ex hiſce paucis allegatis momentis & experimentis probari poteſt, aquam hancce medicatam continere 1)

principium aqueum; 2) *ſubtilem ſpiritum volatilem;* 3) *princium alcalinum;* 4) *Martem* 5) *ſulphureo-fixum quoddam acidum.* *Aqueum princium* cum ſenſus indicent, nulla probatione demonſtrari opus habet. *Subtilem ſpiritum volatilem* ſignificant §. 1. momentum 2, 3, 4, 6, 7, 11, 12, & 15. *Alcalinum principium* demonſtrant §. 2. Experimentum I, VI, & VIII. Sic ex Medicis fundamentis compertum eſt, alcalia laxare, ſi acidis impuritatibus in primis viis præſentibus exhibeantur. *Martem* adeſſe probant §. 1. momentum 1, 2, 3, 5, 13, 14, & §. 2. experimentum 3, 4, & 7. *Fixum ſulphureum acidum* innuunt §. 2. exper. 2. & 5. ubi etiam effectus, quem hæ aquæ in balneis edunt, licet ſubtiles particulæ avolaverint, hoc confirmat. vid. Cap. I. §. VI. Conjunctum vero hoc fixum acidum principium adeo eſt cum alcalino, ut medii ſalis naturam fere nanciſcatur. Ut rem uno verbo exprimamus, aquas hasce ad Martiatas eſſe referendas exiſtimamus. Hinc acidularum numero minime adſcribi poterunt, quod & a priori & a poſteriori probari poteſt. A priori hanc ſententiam corroborat, quia parum ſpirituoſi volatilis continet, teſtante id *Celeberrimo Hoffmanmanno Med. Conſult. p. 138.* & diſſ. de aqua, medicina univerſali §. 19. pag. 28. A poſteriori demonſtrat innocuus, ſed potius proficuus harum aquarum internus uſus in phtiſi; ubi acidulæ malum exaſperant. *Conf.* obſervationes a *Menzelio M. N. C. dec. 2. an. 4. pag. 47.* inſertæ.

§. IV.

Secundum hæc præſuppoſita hujus fontis principia, generales ejus vires eo reduci poſſunt, ut 1) ratione *principii aquei* humores acres, lentos ac mucidos diluat,

ac

ac deinde refrigeret, 2) ratione *ſpirituoſi ſubtilis volatilis* corporis ſubtiliſſimos meatus penetret, 3) ratione *alcalini* aperiat, acres humores bilioſos involvat, abſtergat, & educat, 4) ratione *martialis* principii tonum roboret; ſimulque pro circumſtantiarum ratione aperiat; & 5) ratione *ſulphurei fixi* ſanguinem depuret, & externis corporis efflorescentiis abſtergendis ſit idonea. His de principiis hujus fontis præmiſſis, pergamus ad Caput tertium, in quo agemus

CAP. III.

De

Viribus hujus Fontis ſalutaribus.

§. I.

SPecialius in hoc capite oſtendemus, in quibusnam morbis, fons noſter utilitatem habeat, & contra, quibus nullum aut parum emolumentum adferat. Licet vero hac ratione opus eſſet, ut oſtenderetur, quid in ſingulis morbis a fonte noſtro ſit expectandum: attamen id arctis diſſertationis alicujus limitibus comprehendi non poteſt. Superſedere huic labori eo melius poterimus, cum ipſe *Excellentiſſimus Gohlius*, fontis hujus Medicus ordinarius in Actis Berolinenſibus ut in pluribus voluminibus ſic etiam *decad. II. Vol. VI.* plures caſus ac obſervationes ex ſolida, quam habet experientia depromtas de morbis fonte hoc mitigatis aut plane curatis allegaverit. Contenti erimus ſi ſumma tantummodo morborum genera percurrentes oſtenderimus, quid auxilii ex fonte hoc ſit ſperandum. Sed ante omnia id adhuc monendum eſſe exiſtimamus, quod

 pleri-

plerique ægri, qui ad fontes accedunt, talibus morbis ſint adflicti, qui chronici, complicati, ac corrupti jam ſunt; ultimum horum refugium plerumque quæritur in fontibus. Etenim de acutis nulla ad fontes communiter fit mentio; interim quæſtio medica occurrit; an non in acutis etiam fons noſter ſit proficuus? Quando hæc quæſtio de tota cura, quæ ad fontem obſervatur, intelligatur; abſurdum foret, fontem noſtrum in acutis commendare. Verum enim vero quid impediret aut noceret, ſi acuto morbo laboranti ægro aquam noſtri fontis bibendam porrigeremus? Non enim dicam de refectione, quam ejusmodi ægri quaſi ſiti accenſi ex potu hujuscemodi aquæ haurirent; ſed in eo tantum utilitatem fontis noſtri laudabo, quod vomitum in acutis moleſtiſſimum, omnem medicamentorum operationem eludentem tutiſſime compeſcere ſoleat. Egregie ſane hic ſe gerit internus aquæ hujus uſus; & noti ſunt caſus, ubi in doloribus Colicis iliacis, morbo ſane acuto, cum nulla ſubſequente alvi excretione vomitu omnia rejicerentur, medicamina non reſtitarent, clyſteres nihil efficerent, potus aquæ hujus vomitum ſtatim ſopivit tuto; ut reliqua deinde medicamina rite potuerint operari. Interim chronici potiſſimum & proprie ſunt morbi, qui ad fontanalem curam pertinent. In omnibus vero morbis, quibus fontes mederi debent, viſcera ſemper ſupponuntur illæſa.

§. II.

Præ aliis morbis illi potiſſimum ſunt fontis noſtri objectum, qui externas corporis partes præcipue adfligunt; uti ſunt v. g. dolores arthritici, rhevmatici, iſchiadici, podagrici, gonagrici, Contracturæ &c. Infallibile certe remedi-

medium fons noſter in hiſce morbis fere exiſtit, præcipue in balneis; & memoratu digniſſimi hoc loco ſunt caſus, quos Menzelius in *M. N. C. dec. 2. an. 3. de tumoribus ac contracturis arthriticis fonte hoc curatis* allegat. Teſtantur de efficacia hujus fontis in ejusmodi morbis relicta quam plurima in hoc fonte fulcra ſub alaria ab ægris, qui cum accederent, incedere vix valentes, ex uſu hujus fontis adeo ſunt ſublevati, ut fulcris his relictis firmis pedibus abire potuerint. Modus fontis in hos morbos operandi facile poteſt explicari: Hi enim morbi ſunt erroneum ex parte naturæ conamen, quo doloroſis hiſce motibus vel ſanguinem imminuere vel ſpiſſum attenuare, vel impurum mundificare, vel impeditius profluentem adjuvare &c. intendit. Utrique fini ſatisfacit fontis hujus uſus. Hinc optimum eſt, ſi in talibus morbis externo uſui aquarum in balneorum forma, internus quoque earum uſus conjungatur cum ſubſequente motu corporis. In quibus vero interne aquis uti nulla adeſt poteſtas; calida in earum locum ſubſtitui debent infuſa diluentia. Optimum vero, quod ejusmodi patientes adhibeant balneum, eſt vaporoſum.

§. III.

Quid autem de uſu noſtrarum aquarum in febribus eſt prædicandum? De acutis §. I. dictum eſt; hic vero de intermittentibus ſermo eſt Hæ ſunt, quarum curationes per aquam fontis noſtri huncce in famam perduxerunt: quod vero ſemper certo per fontem noſtrum profligentur, eſt, quod affirmare non audeo. Interim quidam peculiari modo uſi ſunt, per hunc fontem febrem ſuam depellendi; qui vero heroicis ac temera-

merariis medendi methodis adſcribendus venit. Nempe ingruente paroxyſmo frigoris balneum intrant, præcipue in quartanis, & ſic naturam in opere ſuo perturbando frigus quidem avertunt; ſed num a pravis conſectariis vivant immunes, poſt diſceſſum ipſi experiuntur. Hinc febres has morbis, qui medelam ex fonte noſtro certo deportant, non annumero. Interim cum ſæpius contingat, ut ſub uſu hujus fontis febres patientes corripiant: non quoque inde culpa ipſi uſui aquarum eſt adſcribenda, ſed inordinatæ diætæ, quam geſſerunt. Plurimam ad ejusmodi malam diætam in illo loco præbent occaſionem, cancri, piſcesque, & iter illos præcipue anguilla: qui copioſiſſima quantitate in Viadro reperiuntur.

§. IV.

Illos, qui caput infeſtant, affectus, ſi conſideremus, plures inveniemus, quibus aquis his auxilium præberi poteſt. Cephalalgiarum variæ ſunt ſpecies; inter quas clavus hyſtericus, & hemicrania ſola ſunt, quæ dignantur homines, ut propterea fontes accedant. Conſiſtunt vero hi morbi in pertinaci ſpasmo ex humorum ſpiſſitudine inducto: quid igitur mirum, ſi & internus aquarum uſus, accedente corporis motu ſanguinem ſpiſſum attenuando, ac in æqualem circulum perducendo, & externa balnea impuritates educendo, ſuperfluum ſanguinem per diaphoreſin evacuando, ac ſpasmos vi paululum emolliente mitigando, moleſtiſſimos hos morbos ſi non penitus tollant, tamen ſenſibiliter ſublevent. Non attingam reliquos capitis affectus, quibus fons noſter opitulatur. Sic enim de aurium affectibus jam Cap. I. §. VII. pauca diximus; nec non de oculorum morbis Cap.

I. §.

I. §. VII. & IX. mentionem injecimus; præterea *Excell. Goblius in Act. Berol. dec. 2. vol. VI.* plures caſus de oculorum tantum affectibus hoc fonte levatis recenſet. Ratio ac fundamentum operationis conſiſtit in promotione æquali circuli ſanguinis, qua illius particulares congeſtiones intercipiuntur, cui accedit vis diſcutiens ac roborans.

§. V.

Eidem fundamento innititur effectus, quem hic fons exſerit in omnibus illis pectoris affectibus, qui indicationes præcedente §. nominatas exhibent. In phthiſicis præcipue affectibus diſtingunt ſe aquæ noſtræ ab acidulis, uti jam Cap. II. §. III. indicatum eſt. Licet autem in his morbis etiam frigidæ aſſumtæ nullam inferre poſſint, nec ſoleant noxam; interim melius, ſi calidæ in infuſo cum herbis pectoralibus exhibeantur. Perfectam autem mali ſui reſtitutionem non ſperent miſeri ejusmodi ægri de fonte noſtro.

§. VI.

Porro illorum, qui in abdomine potiſſimum ſedem ſuam figunt, morborum attingemus nonnullos, quibus fons noſter eſſe poteſt ſolatio. Quod ſi cruditates bilioſæ, acidæ, acres, primas vias occupantes efficiant Cardialgias, ructus, vomitus &c. &c. aquarum noſtrarum uſus, præmiſſo prius laxante craſſiores eliminante ſordes, non ſolum ſubtiliores impuritates ex primis viis æque ac humoribus eliminat; ſed illis etiam relaxatis, robur ac tonum addit; adeo ut appetitus antea proſtratus aquam hanc bibentibus ægregie iterum excitetur. Sic flatulentiæ obnoxii nonnulli, nullis contraindicantibus circum-

D ſtan-

ſtantiis, etiam ſolamen in aquarum harum uſu inveniunt. Malum hypochondriacum, communis eruditorum adfli-ctio: & fæminarum ſedentariæ vitæ remuneratio, quam dicimus malum hyſtericum, morbus eſt; cujus non ſo-lum cauſa aqua hac ſæpius tollitur; ſed & ſymptomata mitigantur notabiliter; præcipue ſi nulla jam præſto fue-rit viſceris alicujus læſio. Communiter nimirum cauſa hujus mali eſt ſpiſſus ſanguis; hic autem egregie reſolvi-tur ac attenuatur non ſolum per ipſius aquæ uſum: ſed et-iam corporis motum, aſſiduum potus hujus aquæ comi-tem. Morbus ipſe conſiſtit maxime in ſpaſmis; hi cau-ſa remota ſæpius ceſſant: & licet nonnunquam, remota jam cauſa, nihilominus pertinaciter inſiſtant; tamen & his aquæ noſtræ egregie opitulantur, dum videlicet hu-mores attenuatos in æquali conſervantes progreſſu, o-mnemque fomitem mali continuo removentes, naturam tandem ab erroneis his motibus avocant. Mitigantur au-tem non minus aquis his moleſta hypochondriacorum & hyſtericarnm ſymptomata. Sic flatus, uti antea dictum, ſæpius removentur; ſic appetitus proſtratus iterum exci-tatur; ſic ſomnolentia abigitur, & homines ejusmodi ple-rumque triſtes ac meditabundi redduntur læti atque hila-res. Quare etiam caſus proſtant de Melancholia hypo-chondriaca hoc fonte ſenſibiliter mitigata ac ſublevata. Et cum in hyſtericis plerumque menſium adſint vitia; non minus & illa, impedimentis remotis, diuretica fontis hu-jus efficacia ſæpius in ordinem reducuntur. Referendi huc ſunt omnes illi morbi a ſpiſſitudine humorum ortum ſumentes, uti ſunt malum ſpleneticum aliique. Quid ve-ro de uſu aquarum noſtrarum in Nephritide eſt prædican-

dum?

dum? Perluſtremus ejus indicationes; ſic enim *D. D. Præſes in Introduct. ad Med. Pract. pag. 583.* innuit potiſſimum dolorum mitigationem, adfluxus diſcuſſionem, & materiæ peccantis eliminationem. Nonne omnibus his egregie ſatisfaciunt aquæ noſtræ? Blanda enim relaxatione dolores mitigant; æquali circuli humorum promotione affluxum diſcutiunt; & vi diuretica materiam eliminant, adeo ut ejusmodi patientes in urina ſua ſedimentum arenoſum conſpiciant. Accedit & hoc, quod a fonte noſtro tantum abſit, ut hæmorrhoidale perturbent negotium (quod etiam *D. D. Præſes l. c. ſ. VII.* innuit) ut potius illas in ordinem reducant.

§. VII.

Pergamus ad tumores, quibus afflicti ægri ſæpius fontem noſtrum petunt. Hi, ſi conſtiterint in reſtagnatione ac infarctu viscidæ alicujus materiæ; ſæpius contingit, ut aquarum noſtrarum externo præcipue in balneis uſu emolliantur ac discutiantur. Præcipue vero tumores arthritici, rheumatici &c. certam fere ſui ſublationom inveniunt. Quin vidi præcedente æſtate puerum, cui ſiniſtrum genu ex metaſtaſi variolacea, tanto tumore duriſſimo ad anchyloſeos naturam fere referendo obſeſſum fuit, ut patella immobili pedem non extendere, ſed claudicans incedere debuerit cum doloribus acerbiſſimis: utebatur balneis & humidis & vaporoſis, quæ tantum profecerunt, ut non ſolum dolores penitus ceſſaverint, ſed & tumor notabiliter imminutus, ac patella mobilis reddita fuerit. Interim dantur tumores, aut tunicati plane, aut alias nimis diuturno temporis tractu incuneati quaſi: qui ex noſtro fonte nullum habent auxilium.

§. VIII.

Pervenimus tandem ad cutaneos affectus, & varia efflorescentiarum genera: quorſum referendi omnes affectus ſcabioſi, ulceroſi, ſerpiginoſi, achoracei, cruſtacei &c. & quæ innumera eorum ſunt nomina. Ejusmodi impuri homines, quorum commercium alii fugiunt, propria habent vaſa ac domicilia, in quibus balnea intrare poſſunt, præcipue vaporoſa. Et hi ſunt maxime, qui præ aliis aquarum noſtrarum ſalutarem effectum experiuntur. Impuritates enim humorum, quæ efflorescentiis hisce cutaneis alendis augendisque inſerviunt, aquarum harum uſu efficaciter eliminantur; iisque eliminatis ſanguis fluidus ac depuratus redditur: quo fit, ut nullæ deinde ſordes tam facile generentur. Contingit vero ſæpiſſime, ut ſub initio, quo curæ fontanali ſe ſubjiciunt ejusmodi ægri efflorescentiæ non ſolum majori producantur copia: ſed etiam illa corpora, quæ externe de nullis conqueruntur efflorescentiis, interne vero impuris ſcatent ſubſtantiis, ſub harum aquarum uſu, cutaneos affectus incurrant. Omnes alii morbi, qui hic non ſunt recenſiti, facile tamen ſecundum ea, quæ dicta ſunt, dijudicari poſſunt, num uſus noſtri fontis illis conveniat. Omne enim operationis ejus punctum in eo poſitum eſt, ut aqua hæc operetur humores ſpiſſos, mucidos (concurrente præcipue corporis motu) reſolvendo atque attenuando ratione principii aquei: aut plane ſtagnatos ac infarctos reſolvendo ac discutiendo, ratione Sulphurei & Martialis principii: deinde impuros humores primo abſtergendo ratione alealini, & e corpore educendo vel per Catharſin vei diureſin vel diaphoreſin; ſimulque per hanc hu-

humores in æqualem circulum promovendo ratione ſulphurei; tandemque etiam tonum roborando ratione Martis. Hinc facilis inde eſt concluſio, fontem noſtrum in omnibus illis morbis egregiam exſerere efficaciam atque virtutem, in quibus hæ indicationes ſunt obſervandæ.

§. IX.

Non alienum foret, illorum etiam morborum, quos fons noſter ſi non exaſperat, attamen non juvat, mentionem injicere, quod autem cum jam factum ſit ab *Excell. D. D. Goblio in Act. Berol. dec. 2. vol. 6. pag. 32. ſeqq.* illud repetendum non duximus. Interim de Epilepſia ideopathica curioſa eſt obſervatio, quod ſimulac homines malo hoc perculſi balnea intrent, paroxyſmo ſuo ſemper corripiantur, contra vero internus aquarum uſus proficuus illis deprehendatur. Refero autem ad illos, qui fonti non competunt affectus etiam Hæmorrhagias. Hæ igitur legitime, ordinate ac congruo loco fluentes non ſunt morbus, ſed illius remedium: quando vero peccant, peccant vel in exceſſu vel defectu, vel loco. Si deficientes ſunt, non ſunt morbus, ſed illius cauſa, & hinc morbus nuncupatur, quem produxerunt. Quare vel loco incongruo erumpentes, vel exceſſu peccantes hic intelliguntur proprie. His vero non quadrant fons noſter ac balnea: exgitant enim humores jam exagitatos qui potius temperationem indicant.

§. X.

Reſtat itaque, ut adhuc momenta quædam notatu digna de noſtro fonte ſubnectamus. 1) Multum ad curas, quæ in fonte hoc ſalutares fiunt, contribuere puto, privationem occaſionum quarundam ad animi adverſa & noci-

va pathemata, ejusdemque a laboribus mentalibus ac curis domeſticis revocationem: Quantum enim his momentis morbis accedat nutrimentum, neminem docere volo. 2) Qui fonte vult uti, plethoram præjudicioſam, ſi adeſt, imminuat antea, ne balneis commota damna inducat: & craſſiores e primis viis per laxantia eliminet ſordes; ne ſi remaneant, aquarum uſu penitius agantur in viſcera. 3) Fœminæ quibus ſub balneorum uſu menſes, aut viri, quibus aliæ erumpunt Hæmorrhagiæ; ſub earum fluxu abſtineant a balneis, ne humores commoveant. 4) Qui interne aquas bibunt, videant ut illarum tantum iterum excernatur, quantum aſſumſerunt; ne aqua ſubſiſtat, ac corpus oneret. 5) Diæta Regimen, & animi pathemata prudenter ſunt dirigenda. 6) In exacerbatione paroxyſmorum balneorum uſus eſt evitandus, donec remittant. Uti autem in omnibus rebus divinum explorandum eſt auxilium: ita & iis, qui fontes viſitant, convenit, ut curam cum DEO incipiant, cum DEO finiant. Huic quoque divino Numini ſubmiſſas grates agimus pro viribus, quas nobis inſcribenda hac diſſertatione benigne conceſſit. Dirigat omnia in ſui gloriam; & hominum emolumentum. Tu vero Lector Benevole, ſi non omnia Senſui Tuo fuerint accommodata, condona noſtris primitiis, ac intuere, quisnam ſincerus nobis fuerit

FINIS.

Was

Was Dein gelehrter Fleiß Dir längſtens zugedacht,
Das wird Dir dieſen Tag, wie Du verdient, gebracht,
Wirſt Du Dich nun forthin der Welt zu nutz bemühen,
So wirſt Du denn daraus mehr Segens-Früchte ziehen.

Seinem ehmahligen Hrn. *Auditori* und noch werthgeſchätztem Freunde überſchickte dieſes zum Zeichen ſeiner Ergebenheit

M. Juſtus Iſrael Beyer, A. E. S.

Miles ut intrepidus tandem poſt mille labores.
Summæ virtutis digna brabea refert:
Sic Tu Pœoniæ pugnaſti rite palæſtra
Nunc meritæ palmæ præmia digna capis.

Hæc gratulabundus ſcripſit

Caſpar Gottlieb Schlegelmilch,
Sagano-Sileſius, Med. Cand.

Rite coronatur finem nactus ſtudiorum,
Hinc honor is Tibi ſit fauſtus ubique precor.

J. M. Starckloff,
Gothano-Thuringus, Med. Cult.

Die Tugend kan mit Recht der Ehren Mutter heiſſen,
Wer dieſe haben will, muß dieſer ſich befleiſſen:
Du haſt die Tugend ſtets, **Geehrteſter**, geliebt
Was Wunder, daß ſie Dir heut ihre Tochter giebt.
Mit dieſer wird Dein Witz im ſchönſten Bande leben,
Diß Bündniß wird dir nichts als ſüſſe Früchte geben,
Die Mutter ſteht mit Rath ſtets ihrer Tochter bey.
Drum bleibt dieſelbe auch dir unvermerckt getreu.
Ich wünſche, **werther Freund**, darff ich Dich alſo nennen,
Daß dieſes güldne Band kein Unglücks-Strahl mag trennen,
So trifft auch hier der Satz vollkommen richtig ein:
Es müſſen ſtärcker ſtets verbunde Kräffte ſeyn.

C. S. Richter,
Hallenſ. Med. Cand.

Juſtum

JUſtum ſperatos ſudoris quærere fines.
Sic cupit in portum ſecurum ut nauta feratur:
Quid mirum: pariter poſt tot tantosque labores
Te cupere optatam quoque nunc attingere metam.
Ad quam ſincerus gratatur amicus amico
Exoptatque bonos progreſſus mente fideli
Utque ægris ſemper tua ſit medicina levamen.

Gratulabundus adjecit

Joannes Jacobus Lerche,
Med. Cult.

QVi Tibi doctis latuit medullis,
Diſciplinarum nucleumque corque
Elaboratis tabulis, Amice
fers in apricum.
Ad tuas curas vigiles lucernæ
Sæpius pingues vomuere fumos,
Et probatarum tamen exhibebis
Robur aquarum.
Tædium ſcriptis aqueis movetur,
In quibus roſos digitos videmus;
Sed Tuus nervos, oleumque fœtus
Spargit in ore.
Gratulor partum decus ac honores,
Quos Tibi ſudor fabrefecit ipſi
Nobilis, noctesque diesque toto
Corpore fuſus.
Sis rei fulcrum medicæ, ſalusque
Quam valetudo trepidet ſiniſtra,
Docte SCHAARSCHMIDI, nec opes negabit
Ferre Galenus.

Hæcce Nobiliſſimo Domino Candidato, olim Contubernali ſuo æſtumatiſſimo; amicoque in paucis ſincero gratulabundus adjecit

J. F. Muller,
Neoſtad. Wurtemb. Med. Cult.

) o (